

stále častější a je nutné se s ním vypořádat na právní úrovni. Modifikace zákonů a přístupu soudů k tomuto fenoménu se jeví jako nezbytná.

Dalo by se říci, že třetí kapitola tvoří jádro práce, pojednává totiž o vlivu různých faktorů na to, zda spolu s pronásledováním bude stalker páchat i násilí vůči oběti. Jako rozhodující faktory jsou tu pak vymezeny věk, sociální postavení, pohlaví, četnost partnerů, zdravotní stav a psychická kondice pronásledovatele. Mimo jiné se zde Morewitz zmiňuje o roli stereotypů ve společnosti, které mají vliv jak na stalkera, tak na oběť (muž má být agresivní, aby dosáhl svého cíle a žena těžce dostupná). Následující kapitola svědčí o tom, že nebezpečné pronásledování není jen tak ledajaký trestný čin. Následky, které způsobuje, mohou být vážné, mimo jiné stres, trauma, nedůvěra v justici a policii vyvolává zdravotní problémy, úzkost, depresi a posttraumatickou stresovou poruchu. V případě, že tyto zdravotní komplikace vypuknou, je nutná návštěva lékaře.

Morewitz v právní části popisuje, jakým způsobem se zákonodárce vypořádal s otázkou nebezpečného pronásledování v USA. Vzhledem k narůstajícímu veřejnému tlaku, byl nucen přijmout antistalkingovou právní úpravu. Nejdříve došlo k přijetí antistalkingového zákonu, který měl pomáhat s řešením této otázky na místní a státní úrovni, aby však došlo k posílení jeho účinnosti a jeho vynucování, byl přijat zákon na federální úrovni. Dále docházelo k přijetí jednotlivých zákonů jako National Violence Against Women Act, který byl přijat, aby řešil situace spojené s násilím proti ženám. Autor se v této části také

zmiňuje, že zásahy policií byly ovlivněny stereotypy ve společnosti, protože více zasahovali v případech, kdy byla obětí žena.

Sám Morewitz si ve své knize klade hned několik otázek, mezi kterými stojí za zmínku hlavně: Jaký je výskyt stalkingu v různých vztazích? Kdo se může stát potenciální obětí stalkingu? Je možné vyprofilovat nebezpečné pronásledovatele? Do jaké míry je sociální postavení spojeno se stalkingem? Který faktor ovlivňuje, zda bude mít intenzita pronásledování stoupající či klesající úroveň v různých vztazích? Osobně si myslím, že tato publikace na položené otázky odpovídá do určité míry. Dalo by se říci, že pokládá velmi slušný základ pro další zkoumání nebezpečného pronásledování. Sám Morewitz ve své knize říká: „stalkingu teprve začínáme rozumět“. Ale abychom mu porozuměli úplně, potřebujeme více takovýchto publikací, které se tímto fenoménem zabývají, a na kterých můžeme mapovat vývoj a posun, který se dostavuje ruku v ruce se získáváním většího množství informací. Analýzy a výzkumy tento požadavek plní.

Ačkoli je tato publikace již staršího data, patří mezi prameny, které by rozhodně neměly chybět v žádné práci zabývající se nebezpečným pronásledováním. Poskytuje celkový náhled na problematiku stalkingu, a vzhledem k precizně provedeným analýzám, lze pozorovat nárůst počtu případů nebezpečného pronásledování. Informace takto získané jsou stále aktuální a přináší tak jiný vhled do problematiky. Kniha bohužel stále není přeložena do českého jazyka, což její přístupnost do značné míry ztěžuje.

BALKIN, Jack M.: Living originalism

London, Cambridge, 2011, 474 s. ISBN 978-0-674-06178-1.

Michal Malaník*

„Fidelity to original meaning and the idea of living Constitution that adapts to changing times and conditions are not rival theories of constitutional interpretation; they are actually compatible positions.”¹

* Mgr. Michal Malaník, doktorand na Katedře právní teorie, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno.

¹ BALKIN, Jack M. Living Originalism. The Belknap Press of Harvard University Press. London, England. 2011. ISBN 978-0-674-06178-1. str. 277.

Významný americký akademik, profesor ústavního práva na Yaleově univerzitě, Jack M. Balkin, přišel v roce 2011 s tímto odvážným výrokem, který se dá označit za hlavní myšlenku jeho knihy, jež by v překladu mohla znít „Živoucí originalismus“.

Celá kniha se nese v duchu obhajování jeho nové teorie, možná spíše nového pohledu na různé teorie interpretace ústavního práva v USA. Jak už i samotný citát z knihy napovídá – stěžejními směry jsou originalismus, zaměřující se na původní význam textu, a teorie živé/živoucí ústavy (konstitucionalismus),

jež se naopak usiluje o interpretaci v kontextu novodobých ústavně-právních konstrukcí, zejména pak soudních precedentů.

Balkin právě tento koncept narušuje, když upřesňuje význam a podoby obou interpretačních směrů. Originalismus rozčleňuje hned v úvodu knihy na „Skyscraper originalisms“ a na „Framework originalism“. První z uvedených popisuje jako konstrukci na úzkých základech, které se nemění. Ústava jako taková je hotový produkt, která se dá upravovat dodatky, ale ničím jiným. Tak jako u mrakodrapu, stavba je možná na již existujících patrech. Na druhou stranu - v pohledu rámcového originalismu lze text ústavy brát pouze jako jakýsi rámec, který uvede do pohybu politiku a musí být nadále v čase doplňován ústavně-právními konstrukcemi.² Na teorii konstitucionalismu potom zpřesňuje pohled: není to ani tak teorie, která by se měla zaměřovat na interpretaci ústavy, jako spíše na její doplňování; jakým způsobem je ústava doplňována v reakci na politickou situaci; ne jak určitý soudce rozhodl konkrétní případ, ale jakou úlohu mají soudy v procesu doplňování ústavy a jak celý proces funguje.³

Nezůstává však jen u tohoto. Poskytuje také metodu, kterou lze při přístupu rámcového originalismu k ústavě USA použít. Nazývá ji metodou textu a principu. Ta nás má donutit se vždy ptát, proč původní zakladatelé ústavy použili určité mluvy.⁴ Zda použili fixních termínů ve formě jednoznačných příkazů, či nejasných pojmů poskytujících širší rámec, než mohli původně zamýšlet. Zatímco přes striktně stanovené normy interpret jít nesmí, neboť vyjadřují konkrétní záležitost – natolik konkrétní, že je zřejmé, že nemá být měněna ústavně-právní konstrukcí (počet komor Kongresu, dosažený požadovaný věk kandidáta na prezidenta...), u nejednoznačných pojmů musí interpret hledat jejich původní význam, který se dále měnil v čase. Může tedy text doplňovat, napomáhat mu prostřednictvím konstrukcí, ale nesmí jít proti jeho významu.⁵ Balkin také upozorňuje, že tím interpret není omezen původní zamýšlenou aplikací textu – tedy jak by textu rozuměli lidé žijící v době jeho přijetí a jak by předpokládali, že bude použit, při jeho konkrétním znění - výkladu jazykových významů v té době obvyklých. Tyto významy a původní očekávání mohou být pouze podpůrným argumentem, při zjišťování fungování a vývoje textu a jeho doprovodných principů v čase. Původní zamýšlená aplikace není obsažena v textu, a tedy není právně závazná.⁶

Správná ústavně-právní interpretace je, podle Balkina, nezbytně založená na věrnosti ústavnímu textu

a principům. Tedy interpret vždy musí stát „na straně ústavy“. Pokud tak nečiní, kritizuje ji, což je jistě nezbytné z politických nebo intelektuálních hledisek, nejde však o interpretaci.⁷ Ústava musí být taková, aby se s ní lidé, v jakékoli době, byli schopni ztotožnit. Balkin ukazuje na tři úrovně, na kterých je toto ztotožnění nezbytné. Ústava musí být zároveň právem základním (rámecem veřejné správy, politiky...), právem vyšším (zdrojem zamýšlených norem a hodnot), a hlavně právem „naším“, tedy právem, se kterým je občan USA schopen se identifikovat, cítit se s ním svázán, a to bez ohledu na to, zda se tomu osobně nějak veřejně nebo právně přičinil.⁸ Pokud uvažujeme o ústavě jako o „našem“ právu, pak máme, dle Balkina, víru, že jde o projekt, který byl sice zahájený dávno v minulosti, ale v současné době fungující a že se to nezmění ani v dobách budoucích (byť se to stát může).⁹ Taková důvěra v ústavu je nezbytná, pro zachování její legitimacy.¹⁰

Za pomoci velmi četného citování judikatury zejména Nejvyššího soudu USA pak ukazuje, jak jeho originalistická teorie textu a principu funguje na konkrétních kontroverzních otázkách historie USA. Pro tyto případy vybírá různá opatření New Deal, éru rozvoje lidských práv a také čtrnáctý dodatek ústavy. Tím se ale využitelnost jeho teorie nevyčerpává. Obecně dodává, že soudce při interpretaci ústavy má na starosti pouze interpretovat a pomáhat konstruovat právo. Měl by být věrný textu a principu a používat k řešení případů různé dostupné prostředky – text, historii, precedenty, národní éthos¹¹, atd.

Knihu uzavírá myšlenkou, že lidé zachovávají demokratickou společnost a její legitimitu prostřednictvím používáním minulosti k rozhodování, co učinit nyní. Ústavně-právní teorie překládá tyto argumenty a protiargumenty a tvoří z nich ústavní právo.¹² Byť se může zdát, že za použití metody textu a principu, tedy interpretace a konstrukce ústavy USA na základě ústavního rámce interpret může dospět k mnohým, a v některých případech i opačným argumentům, což by mohlo tuto teorii interpretace znehodnocovat, Balkin na tuto možnou výtku odpovídá: Toto není problémem teorie; je to jen exemplifikace teorie v praxi.¹³

Knihu bych jistě doporučil každému, koho zajímá teorie interpretace práva nebo americké ústavní právo. Text je velmi čtivý, a to i bez hlubšího předporozumění tématu. Zároveň však poskytuje mnoho prostoru pro zamýšlení.

² Tamtéž. str. 21.

³ Tamtéž. str. 273.

⁴ Tamtéž. str. 6.

⁵ Tamtéž. str. 270.

⁶ Tamtéž. str. 12.

⁷ Tamtéž. str. 77.

⁸ Tamtéž. str. 60.

⁹ Tamtéž. str. 268.

¹⁰ Tamtéž. str. 329.

¹¹ Tamtéž. str. 333.

¹² Tamtéž. str. 333.

¹³ Tamtéž. str. 134.